

Om gloserne og noterne

Gloserne og noterne følger teksten i Cornelii Taciti *Opera minora* recogoverunt ... M. Winterbottom et R. M. Ogilvie, Oxonii 1975.

Til forståelse af teksten er følgende 4 udgaver nyttige på hver deres måde: Tacite, *La Germanie*, Texte établi et traduit par Jacques Perret, Paris 1962 (udgave med fyldig indledning og oversættelse); Die Germania des Tacitus, Erläutert von Rudolf Much ... herausgegeben von Wolfgang Lange, Heidelberg 1967 (1. Auflage 1937. Udgave med oversættelse og meget fyldig kommentar); Cornelii Taciti *De origine et situ Germanorum*, Edited by J. G. C. Anderson, Oxford 1938, reprint 1970 (udgave med engelsk kommentar); Publius Cornelius Tacitus, *Germaniens historie, geografi og befolkning*, Udgivet af Niels W. Bruun og Allan A. Lund, Bind 1 og 2, Wormianum 1974 (Udgave med tekst, oversættelse, kommentar og notehæfte); Allan A. Lund *De etnografiske kilder til Nordens tidlige historie*, Aarhus Universitetsforlag / Wormianum 1993.

En * ved et opslagsord markerer, at ordet ikke anvendes i den anførte grundform.

Capitulum 9

- 1 **Mercurius**, m. 2, Merkur, handelens gud. Romerne giver gerne romerske navne til fremmede guder, græske såvel som nordiske; dette fænomen kaldes *interpretatio Romana*, romersk fortolkning. Det nærmeste, den nordiske gud Odin kommer en romersk gud, er Merkur, for begge har kontakt til dødsriget.
certus, adj., sikker, bestemt
hostia, f. 1, offer
lito, 1, offer
fas, n. indecl., rigtighed, ret, rigtigt
habeo, 2, har, anser for
Hercules -is, m. 3, Ἡρακλῆς; på Tacitus' tid svarer Hercules til guden Thor; senere identificeredes Thor med Jupiter.
Mars Martis, m. 3, den romerske krigsgud, der svarer til nordboernes Tyr.
con-cedo -cessi -cessum -cedere, 3, går med til, tillader
animal -alis, n. 3, dyr; mosefund viser, at man ofrede hund, får, okse og hest.
placo, 1, forsoner, formilder
Suebi, m. pl. 2, et germansk folkeslag, se Putzger 24 II L g
Isis Isis, Ἴσις, f. 3, Isis. Isis er en ægyptisk gudinde Isis, som romerne havde taget til sig som en af deres egne.
sacri-fico, 1, gør offer til, ofrer til
origo -inis, f. 3, oprindelse
perigrinus, adj., fremmed
sacer -cra -crum, adj., hellig; *sacrum*, n. 2, hellig handling, ritual
parum, adv., for lidt, ikke tilstrækkeligt

com-perio -peri -pertum -perire, 4, erfarer, får viden om; *parum comperi nisi quod ...*, det har jeg ikke nogen viden om bortset fra at ...

signum, n. 2, tegn, symbol

liburna, f. 1, hurtigt sejrende fartøj; liburnerne stammede fra landskabet Liburnia, der ligger i Illyrien.

- 2 **doceo** docui doctum docere, 2, lærer, viser
ad-veho -vexi -vectum -vehere, 3, fører til, indfører
ceterum, adv., i øvrigt
co-hibeo, 2, holder sammen, spærrer inde
paries -etis, m. 3, væg, mur
os oris, n. 3, mund, ansigt
species, f. 5, udseende
as-simulo, 1, gør lig, efterligner, afbilleder
caelestis -e, adj., himmelsk, guddommelig; *caelestes*, comm. pl. 3, guder
arbitror, 1 dep., mener, tror, anser for rigtigt
lucus, m. 2, lysning, lund
nemus -oris, n. 3, lund
con-secro, 1, gør hellig, indvier
ap-pello, 1, kalder, benævner
se-cerno -crevi -cretum -cernere, 3, udskiller, adskiller; *secretus*, perf. partc. pass., hemmelig
reverentia, f. 1, ærbødighed, respekt

Capitulum 10

- 1 **auspicium**, n. 2, fuglevarsel, varsel
sors sortis, f. 3, lod, lodkastning
ut qui maxime (id faciunt), ganske som de, der (gør det) mest, "i meget høj grad"
ob-servo, 1, iagttager

- cosuetudo** -inis, f. 3, sædvane, fremgangsmåde
frugi-fer -fera -ferum, adj., frugtbærende
de-cido -cidi -cisum -cidere, 3, afskærer
surculus, m. 2, lille gren, kvist, pind
amputo, 1, skærer til
nota, f. 1, mærke
dis-cerno -crevi -cretum -cernere, 3, adskiller
temere, adv., tilfældigt, uden plan
fortuitus, adj., tilfældig; *fortuito*, adv., tilfældigt
spargo sparsi sparsum spargere, 3, spreder
publicus, adj., folkelig, offentlig, på statens vegne
con-sulto, 1, rådslår
sacerdos -otis, comm. 3, præst, præstinde
civitas -atis, f. 3, samfund, stamme
privatim, adv., privat, inden for familien
precor, 1 dep., beder til
su-spicio -spexi -spectum -spicere, 3, ser op på
ter, adv., tre gange
tollo sus-tuli sub-latum tollere, 3, løfter
secundum, præp. m. akk., ifølge
im-primo -pressi -pressum -primere, 3, trykker ind, skærer ind
interpretor, 1 dep., fortolker
pro-hibeo, 2, forhindrer, forbyder
consultatio -onis, f. 3, rådslagning
adhuc, adv., endnu, desuden
fides, f. 5, tro, tiltro, sikkerhed, pålidelighed
ex-igo -egi -actum -igere, 3, kræver, undersøger
- 2 **avis** -is, f. 3, fugl
volatus, m. 4, flyven, flugt
proprius, adj., egen, ejendommelig, særlig; *proprium populi*, noget særligt for folket
praesagium, n. 2, forudtelling, varsel
monitus, m. 4, formaning, varsel
ex-perior, 4 dep., undersøger
alo, 3, opfostrer, opdrætter
mortalis -e, adj., dødelig, jordisk
con-tingo -tegi -tactum -tingere, 3, berører
premo pressi pressum premere, 3, trykker, spænder for
currus, m. 4, vogn
princeps -cipis, adj. og subst., den ledende, først, førstemand, høvding
comitor, 1 dep., ledsager, følger efter
hinnitus, m. 4, vrinsken
fremitus, m. 4, prusten
proceres -um, m. 3, de ledende, de fornemme
illos = *equos*
- con-scius**, adj., medvidende, fortrolig
- 3 **ob-servatio** -onis, f. 3, iagttagelse, form for iagttagelse
e-ventus, m. 4, udfald, resultat
ex-ploro, 1, udforsker, undersøger
gens gentis, f. 3, slægt, folk, folkeslag, stamme
captivus, adj., tilfangetagen; *captivus*, m. 2, krigsfange
quis-que quae-que quid-que (subst.) el. quod-que (adj.), indef. pron., en eller anden
inter-cipio -cepi -ceptum -cipere, 3, optager, opsnapper
e-ligo -legi -lectum -ligere, 3, udvælger
popularis -e, adj., hørende til folket; *popularis* -is, m. 3, landsmand
patrius, adj., hørende til faderen, fædrene, "national"
com-mitto -misi -missum -mittere, 3, sender sammen, fører sammen, lader kæmpe sammen
prae-iudicium, n. 2, dom på forhånd, varsel
ac-cipio -cepi -ceptum -cipere, 3, modtager, opfatter

Capitulum 11

- 1 **con-sulto**, 1, overvejer, holder råd, træffer beslutninger
penes, præp. m. akk., hos
plebs plebis, f. 3, folkemængde, almue
arbitrium, n. 2, beslutning, afgørelse
prae-tracto, 1, behandler i forvejen, drøfter i forvejen
co-eo -ivi -itum -ire, 4, går sammen, mødes
sub-itus, adj., pludselig, uventet
in-coho, 1, begynder; *luna incohatur*, "det er nymåne"
im-pleo -plevi -pletum -plere, 2, fylder; *luna impletur*, "det er fuldmåne"
ago egi actum agere, 3, fører, udfører, forhandler
auspicatus, adj., indviet, gunstig
com-puto, 1, sammentæller, regner med
con-stituo -stitui -stitutum -stituere, 3, stiller, aftaler, beslutter
con-dico, 3, træffer aftale
duco, 3, fører, kommer før
libertas -atis, f. 3, frihed
vitium, n. 2, fejl, svaghed
iubeo iussi iussum iubere, 2, befaler
con-venio -veni -ventum -venire, 4, kommer

sammen, mødes

alter -era -erum, pron., den ene, den anden (af to)

cunctatio -onis, f. 3, tøven, forsinkelse

ab-sumo -sumpsi -sumptum -sumere, 3, tager bort, spilder

2 **ut**, konj., så snart som (med indikativ)

turba, f. 1, menneskemængde

con-sido -sedi -sessum -sidere, 3, sætter mig

armo, 1, udruster, bevæbner

co-erceo, 2, holder sammen, holder orden, straffer

ius iuris, n. 3, ret, lov, magt

impero, 1, befaler

mox, adv., snart

pro-ut, konj., alt efter som, i forhold til

nobilitas -atis, f. 3, fornemhed, rang

decus -oris, n. 3, pryd, berømmelse

facundia, f. 1, veltalenhed

auctoritas -atis, f. 3, forbillede, myndighed, evne

svadeo svasi svasum svadere, 2, overtaler

potestas -atis, f. 3, magt; *potestas* er den magt, man har i kraft af en beslutning, medens *auctoritas* er den indflydelse, man har i kraft af gode personlige egenskaber.

dis-pliceo, 2, mishager

sententia, f. 1, mening, forslag (på tingstedet)

fremitus, m. 4, brummen

a-spurnor, 1 dep., foragter, forkaster

framea, f. 1 (germansk ord), lanse; mangel på metal tvang germanerne til at anvende korte lanser med lille metalspids, som de kaldte *frameae*. I germanernes hænder var disse *frameae* et ganske effektivt og derfor også frygtet våben.

con-cutio -cussi -cussum -cutere, 3, slår sammen

honoro, 1, ærer; *honoratus*, perf. partc. pass., æret, ærefuld

as-sensus, m. 4, enighed, bifald

genus -eris, n. 3, slægt, art, slags

Capitulum 12

1 **concilium**, n. 2, forening, forsamling, folkeforsamling, ting

dis-crimen -inis, n. 3, forskel, fare; *discrimen capitis*, fare for hovedet, dødsstraf; Tacitus er generelt ikke en ynder af stærke gloser, men foretrækker lidt blidere omskrivninger af en rå

virkelighed.

in-tendo -tendi -tentum -tendere, 3, spænder, fremfører, forlanger

di-stinctio -onis, f. 3, adskillelse, forskel

poena, f. 1, straf

de-linquo -liqui -lictum -linquere, 3, begår en fejl; *delictum*, n. 2, fejl, forbrydelse

proditor -oris, m. 3, forræder

trans-fuga, m. 1, overløber, desertør

sus-pendo -pendi -pensum -pendere, 3, hænger op

ignavus, adj., slap, fejd

im-bellis -e, adj., ukrigerisk

in-famis -e, adj., berygtet, vanæret; *corpore infamis*, vanæret med kroppen, dvs. en *cinaedus*, en bøsse, et ord, som Tacitus dog foretrækker at bruge en omskrivning for.

caenum, n. 2, skarn, møg, pløre

palus -udis, f. 3, sump, mose

in-icio -ieci -iectum -icere, 3, kaster over

in-super, adv., ovenover

cratis -is, f. 3, fletværk

mergo mersi mersum mergere, 3, sænker ned, drukner

diversitas -atis, f. 3, forskellighed, forskel

supplicium, n. 2, straf

illuc, adv., derhen

re-spicio -spexi -spectum -spicere, 3, ser tilbage, ser hen til, har som formål

scelus -eris, n. 3, forbrydelse

ostendo ostendi ostensum ostendere, 3, viser frem, gør synlig

oportet oportuit -- oportere, 2 upers., det bør sig, man bør

flagitium, n. 2, skændsel

abs-condo -condi -consum -condere, 3, skjuler

2 **levis** -e, adj., let, lille

pro modo, efter måden, efter forholdene

pecus -oris, n. 3, kvæg

con-vinco -vici -victum -vincere, 3, overbeviser, kender skyldig

multo (eller *mulcto*), 1, straffer

multa (eller *mulcta*), f. 1, straf, bod

vindico, 1, hævner; *vindico*, hævnes, får oprejsning

propinquus, adj. og subst., nær, nærtstående, pårørende, slægtning

ex-solvo -solvi -solutum -solvere, 3, udbetaler

ius iuris, n. 3, ret, lov; *iura reddo*, afsiger dom-

me, holder retsmøde
pagus, m. 2, landdistrikt, herred
vicus, m. 2, landsby
centeni -ae -a, adj., hundrede til hver
comes -itis, comm. 3, ledsager, følgesvend
consilium, n. 2, råd, rådgivende forsamling
ad-sum af-fui ad-esse, er til stede, bistår (med dativ)

Capitulum 13

- 1 **arma**, n. pl. 2, redskaber, våben
sumo sumpsī sumptum sumere, 3, tager, bruger
mos moris, m. 3, sædvane, skik; *moris est*, det er skik; et substantiv i genitiv kan fungere som subjektsprædikat
suf-ficio -feci -fectum -ficere, 3, er tilstrækkelig, slår til
probo, 1, prøver, bifalder, erklærer
scutum, n. 2, skjold
orno, 1, udruster
toga, f. 1, toga; togaen er de voksne romeres overklædning. Ved overgangen fra barn til voksen modtog den unge romer *toga virilis*, mandstogaen. Germanerne har således et noget andet ritual til at markere overgangen fra dreng til voksen.
iuventa, f. 1, ungdom
honos -oris, m. 3, hæder, ære
- 2 **in-signis** -e, adj., iøjnefaldende, tydelig
nobilitas -atis, f. 2, fornemhed
meritum, n. 2, fortjeneste, fortjenstfuld bedrift
dignatio -onis, f. 3, værdighed, anerkendelse, rang
adulescentulus, m. 2, ungt menneske, yngling
as-signo, 1, anviser, tildeler
ceteri -ae -a, adj. pl., de øvrige, de andre
robustus, adj., stærk, kraftig
pridem, adv., tidligere
ag-grego, adj., føjer til; pass., tilsluttes, slutter mig
rubor -oris, m. 3, rødmen, skam
gradus, m. 4, trin, rangtrin
comitatus, m. 4, et følge, hird
sector, 1 dep., følger, ledsager
aemulatio -onis, f. 3, kappelyst, konkurrence
acer acris acre, adj., spids, heftig, ivrig
- 3 **vis**, f. 3, kraft, styrke, magt

globus, m. 2, kugle, stor skare
decus -oris, m. 3, pryd
praesidium, n. 2, beskyttelse, værn
nomen -inis, n. 3, navn, berømt navn, ry
virtus -utis, f. 3, dyd, tapperhed, handlekraft, tapper bedrift
e-mineo -minui -- -minere, 2, rager frem, udmærker mig
ex-peto -petivi -petitum -petere, 3, opsøger
legatio -onis, f. 3, sendefærd, hold af udsendinge, udsendinge
munus -eris, n. 3, gave
orno, 1, udruster, udstyrer, forsyner
plerum-que, adv., for det meste, ofte
pro-fligo, 1, tilintetgør, bringer til ophør

Capitulum 14

- 1 **acies**, f. 5, spids, od, slaglinje, slag
turpis -e, adj., hæslig, skændig
ad-aequo, 1, er jævnbyrdig med, lever op til
in-famis -e, adj., vanærende
probrosus, adj., beskæmmende, skændig
super-stes -stis, adj., værende tilovers, overlevende (med dativ)
re-cedo -cessi -cessum -cedere, 3, trækker mig tilbage
de-fendo -fendi -fensum -fendere, 3, forsvarer
tueor tuitus sum tueri, 2 dep., betragter, værner om, dækker
as-signo, 1, anviser, tilskriver, giver grunden
praecipuus, adj., særegen, særlig
sacramentum, n. 2, soldatered, faneed, "forpligtelse"
- 2 **orior** ortus sum oriri, 4 dep., fødes, stammer fra
torpeo -- -- torpere, 2, er stiv, er sløv
pleri-que plerae-que plera-que, adj., de fleste, mange
adulescens -entis, adj., tilvoksende, voksende op; som substantiv: ung mand, ung kvinde
ultra, adv., på den anden side, omvendt, uden tilskyndelse, uopfordret
natio -onis, f. 3, folkestamme, stamme
in-gratus, adj., uvelkommen, uønsket
quies -etis, f. 3, ro, fred
anceps ancipitis, adj., tvehovedet, farefuld
claresco clarui -- clarescere, 3, bliver klar, bliver berømt, vinder ære
ex-igo -egi -actum -igere, 3, kræver

liberalitas -atis, f. 3, velvilje, gavmildhed
bellator -oris, m. 3, kriger; også som adj., krigerisk, krigs-
cruentus, adj., blodig
victor -oris, m. 3, victrix -icis, f. 3, sejrherre, sejrvindeske; også som adj., sejrrig
epulae, f. pl. 1, måltid, gæstebud, gilde
in-comptus, adj., uordnet, jævn, simpel
largus, adj., rigelig
ap-paratus, m. 4, tilberedelse
stipendium, n. 2, sold (løn til soldater)
cedo cessi cessum cedere, 3, går frem, træder (i stedet for)

- 3 **materia**, f. 1, materiale, grundlag
muni-ficentia, f. 1, gavmildhed
raptus, m. 4, rov, plyndring
aro, 1, pløjer
ex-specto, 1, venter, venter på
annus, m. 2, år, årets afgrøde, høst
per-suadeo -suasi -suasum -suadere, 3, overtaler
voco, 1, kalder, udfordrer
hostis -is, comm. 3, fjende
vulnus -eris, n. 3, sår
mereor, 2 dep., fortjener, pådrager mig
piger pigra pigrum, adj., doven, slap
in-ers -ertis, adj., uduelig, slap, flov
sudor -oris, m. 3, sved
ac-qui-ro -quisivi -quisitum -quirere, 3, skaffer, skaffer mig, erhverver mig
sanguis sanguinis, m. 3, blod
paro, 1, bereder, skaffer mig

Capitulum 15

- 1 **quotiens**, conj., så ofte som
venatus, m. 4, jagt
trans-igo -egi -actum -igere, 3, tilendebringer, tilbringer (tiden)
de-do -didi -ditum -dere, 3, overgiver, giver hen; medialt, hengiver mig til
quis-que quae-que quic-que (subst.) quod-que (adj.), indef. pron., enhver; *fortissimus quisque*, den allertapreste
bellicosus, adj., krigslysten
de-lego, 1, overdrager
penates -ium, m. pl. 3, husguder (=hjemmet)
senex senis, adj., gammel
in-firmus, adj., svag
hebeo -- -- hebere, 2, er sløv

mirus, adj., forunderlig
diversitas -atis, f. 3, forskellighed, modsigelse
in-ertia, f. 1, slaphed, sløvhed
odi -- odisse, def. verb., hader

- 2 **viritim**, adv., mand for mand, enkeltvis
vel ... vel, conj., enten ... eller
con-fero -tuli -latum -ferre, 3, bringer
armentum, n. 2, hornkvæg
frux* frugis, f. 3, korn
honor -oris, m. 3, ære, æresbevisning
necessitas -atis, f. 3, nødvendighed, mangelsituation
sub-venio -veni -ventum -venire, 4, kommer til hjælp, afhjælper (med dativ)
praecipuus, se note til cap. 14,1
finitimus, adj., hørende til grænsen, nabo-
gens, se note til cap. 10,3
donum, n. 2, gave
magni-ficus, adj., storslået, prægtig
phalerae, φάλαρα, f. pl. 1, brystplader
torquis -itis, f. 3, en snoet halskæde

Capitulum 16

- 1 **habito**, 1, bor, bebor
patior passus sum pati, 3 dep., lider, udholder, finder mig i, tåler
iungo iunxi iunctum iungere, 3, forener, sammenføjer
sedes -is, f. 3, sæde, bolig
colo colui cultum colere, 3, dyrker, bor
dis-cerno -crevi -cretum -cernere, 3, adskiller
di-versus, adj., vendt fra hinanden, fjern
vicus, m. 2, landsby
loco, 1, anbringer
con-necto -nexui -nexum -nectere, 3, sammenknytter, forbinder
co-haereo -haesi -haesum -haerere, 2, hænger sammen
aedificium, n. 2, bygning
spatium, n. 2, plads, frirum
sive ... sive, conj., hvadenten ... eller, enten ... eller
casus, m. 4, tilfælde
ignis -is, m. 3, ild, brand
remedium, n. 2, lægemiddel, hjælpemiddel, middel mod
in-scitia, f. 1, uvidenhed, manglende kendskab
aedifico, 1, bygger

- 2 **caementum**, n. 2, utilhugne sten, sten
tegula, f. 1, teglsten
materia, f. 1, materiale, tømmer (her)
informis -e, adj., uformelig, grim
citra, præp. m. akk., på denne side, uden
species, f. 5, udseende, skønhed
delectatio -onis, f. 3, fornøjelse, glæde
diligens -entis, adj., omhyggelig; komparativ kan benyttes til at udtrykke en ret høj grad
il-lino -levi -litum -linere, 3, smører på, maler, bestryger
liniamentum, n. 2, tegning
imitor, 1 dep., efterligner, ligner
- 3 **soleo** solitus sum solere, 2 semidep., plejer, er vant til
sub-terraneus, adj., underjordisk
specus, m. 4, grotte, hule
aperio aperui apertum aperire, 4, afdækker, åbner, udgraver
in-super, adv., ovenpå
fimus, m. 2, møg, gødning
onero, 1, belæsser, overdynger, tildækker
suffigium, n. 2, tilflugtssted
hiems hiemis, f. 3, vinter
receptaculum, n. 2, opbevaringssted, gemmested
rigor -oris, m. 3, stivhed, strenghed
frigus -oris, n. 3, kulde
mollio, 4, gør blød, mildner
populor, 1 dep., plyndrer
ab-do -didi -ditum -dere, 3, giver bort, gemmer bort, gemmer
de-fodio -fodi -fossam -fodere, 3, nedgraver
ignoro, 1, er uvidende, kender ikke; pass., findes ikke
fallo fefelli falsum fallere, 3, narrer, undgår ens opmærksomhed, bliver ikke opdaget
quaero quaesivi quaesitum quaerere, 3, søger, opsøger

Capitulum 17

- 1 **tegumen** -inis, n. 3, dække, beklædning
sagum, n. 2, kappe
fibula, f. 1, spænde
spina, f. 1, torn
con-sero -serui -sertum -serere, 3, knytter sammen, hæfter sammen, holder sammen
cetera, adv., i andre henseender, i øvrigt
- in-tectus**, adj., utildækket (dvs. nøgen); som så ofte viger Tacitus tilbage for at bruge det enkle og usmykkede udtryk for det, han finder upassende. Her ville det have været mest enkelt at bruge adjektivet *nudus*.
iuxta, præp. m. akk., tæt ved, nær ved
focus, m. 2, ildsted, arne
ago egi actum agere, 3, fører, lever
locuples -pletis, adj., rig, velhavende
vestis -is, f. 3, klædning
di-stinguo -stinxi -stinctum -stinguere, 3, adskiller, udskiller; medialt, udskiller mig
fluito, 1, flagrer
Sarmatae, m. pl. 1, et nomadefolk, der levede i og ved de sydlige områder af det nuværende Rusland; se Putzger 28 EF ab.
Parthi, m. pl. 2, et krigerisk folk i nærorienten, som romerne havde meget stor respekt for; se Putzger 27 I M.
stringo strinxi strictum stringere, 3, sammen-snører, strammer
artus, m. pl. 4, lemmer, legemsdele
ex-primo -pressi -pressum -primere, 3, udtrykker, viser tydeligt
gero gessi gestum gerere, 3, bærer
ferus, adj., vild; *fera*, f. 1, vilddyr, rovdyr
pellis -is, f. 3, skind, pels
proximus, adj. i sup. (af *prope*, præp.), nærmest (med dativ)
ripa, f. 1, flodbred; med "flodbreden" mener Tacitus den store flod Rhinen.
neg-ligo -lexi -lectum -ligere, 3, forsømmer, er sjustet
ulterior -us, adj. i komp. (af *ultra*, præp.), fjernere, fjerntboende
ex-qui-ro -quisivi -quisitum -quirere, 3, opsøger, udsøger
com-mercium, n. 2, vareudveksling, handel
cultus, m. 4, dyrkelse, fin levemåde, luksus
de-traho -traxi -tractum -trahere, 3, trækker af
velamen -inis, n. 3, dække, klædning, skind
spargo sparsi sparsum spargere, 3, strør, spreder, gør spraglet, pynter
macula, f. 1, plet
belva, f. 1, stort dyr (f.eks. elefanter og hvaler)
exterior -us, adj. i komp., ydre
Oceanus, m. 2, Ὠκεανός, verdenshavet, Atlanterhavet
gigno genui genitum gignere, 3, avler, frembringer

- 2 **habitus**, m. 4, holdning, udseende, påklædning
lineus, adj., af linned, af hør
amictus, m. 4, overklædning
velo, 1, tilhyller, dækker, klæder
purpura, f. 1, πορφύρα, purpurfarve; i landene omkring Middelhavet udvindes purpurfarve af en særlig og meget kostbar snegl, medens man i Germanien formodentlig har udvundet en tilsvarende farve af en plante.
vario, 1, gør broget, farver
vestitus, m. 4, klædning
manica, f. 1, ærme
bracchium, n. 2, underarm
lacertus, m. 2, overarm
proximus, adj. i sup. (af *prope*, præp.), nærmest, øverst
pectus -oris, n. 3, bryst
pateo patui -- *patere*, 2, er åben, er blottet

Capitulum 18

- 1 **quamquam**, konj., skønt, alligevel
severus, adj., alvorlig, streng, respekteret
mos moris, m. 3, skik
prope, præp. og adv., nær, nærved, næsten
contentus, adj., tilfreds
ex-cipio -cepi -ceptum -cipere, 3, udtager, undertager
libido -dinis, f. 3, lidenskab, begær
nuptiae, f. pl. 1, bryllup
amb-io -i(v)i -itum -ire, 4, går rundt om, tilbyder, forsyner
- 2 **dos dotis**, f. 3, medgift
inter-sum -fui -- -esse, er imellem, deltager (i udvekslingen af gaver)
probo, 1, prøver, godkender
deliciae, f. pl. 1, fornøjelse, pynt
muliebris -e, adj., kvindelig, kvinde-
quaero quaesivi quaesitum quaerere, 3, søger, udvælger
nubo, 3, tilhyller, tilslører; *nupta* (egl. perf. part. pass.), f. 1, tilsløret kvinde, en brud
como compsi comptum comere, 3, sammensætter, smykker, pynter
freno, 1, forsyner med bidsel
scutum, n. 2, (stort) skjold
vices* -cis, f. 3, skifte, gengæld
hoc, *haec* og *hos*, nemlig den enkle måde at indgå ægteskab på, som netop er beskrevet

- vinculum**, n. 2, bånd
arcanus, adj., hemmelig, højtidelig
sacra, n. pl. 2, hellig handling, ritual
coniugalis -e, adj., hørende til ægteskab, ægteskabs-

- 3 **virtus**, se note til cap. 13,3
cogitatio -onis, f. 3, tanke, overvejelser
casus, se note til cap. 16,1
in-cipio -cepi -ceptum -cipere, 3, tager fat på, begynder
ad-moneo, 2, formaner, minder om
labor -oris, m. 3, arbejde, besvær
periculum, n. 2, fare
socius, adj. og subst, venlig, en ven (en man deler noget med), en ven i (med obj. gen.)
proelium, n. 2, kamp
patior, se note til cap. 16,1
audeo ausus sum audere, 2 semidep., vover
iungo iunxi iunctum iungere, 3, forener, sammenføjer, spænder for (en vogn); *iuncti boves*, forspændte okser, et spand okser
de-nuntio, 1, meddeler, forkynnder
pario peperit partum parere, 3, føder, er moder
quae, der tænkes primært på de omtalte *arma*
in-violatus, adj., ukrænket, ubeskadiget, intakt
dignus, adj., værdig, værd at prise
nurus, f. 4, svigerdatter
nepos -otis, comm., barnebarn
re-fero -tuli -latum -ferre, 3, viderebringer, overgiver
quae er objekt til *accipiant*, medens man må forestille sig et nyt *quae* som subjekt til *referantur*.

Capitulum 19

- 1 **saepio** saepsi saeptum saepire, indhegner, beskytter
pudicitia, f. 1, kyskhed, dyd
spectaculum, n. 2, skuespil
illicebra, f. 1, lokkemiddel, dårlig indflydelse
con-vivium, n. 2, selskab, fest
irritatio -onis, f. 3, ophidselse, parring, fristelse
cor-rumpo -rupi -ruptum -rumpere, 3, ødelægger, fordærver
littera, f. 1, bogstav; i pl., brev
secretum, n. 2, hemmelighed; *litterarum secreta*, hemmelige (elskøvs-)breve
par paris, adj., lige, ens; *pariter*, adv., på til-

svarende måde, på samme måde

pauci -ae -a, adj. i pl., få

numerosus, adj., talrig

adulterium, n. 2, ægteskabsbrud, utroskab, hor

poena, se note til cap. 12,1

praesens -sentis, adj., nærværende, øjeblikkelig

maritus, m. 2, ægtemand

per-mitto -misi -missum -mittere, 3, overlader

ac-cido -cidi -cisum -cidere, 3, hugger i, beskærer, afskærer

crinis -is, m. 3, hår, hovedhår

nudo, 1, blotter, afklæder; *nudatus*, perf. partic.

pass., afklædt, dvs. nøgen

coram, præp. m. abl., i nærværelse af

propinquus, se note til cap. 12,2

ex-pello -puli -pulsum -pellere, 3, driver ud

verber* -eris, n. 3, slag, piskeslag

publico, 1, gør offentlig, prisgiver

venia, f. 1, nåde, tilgivelse

aetas -atis, f. 3, alder, ung alder, ungdom

ops* opis, f. 3, magt, rigdom, formue

vitium, n. 2, last

rideo risi risum ridere, 2, ler, ler ad, morer mig over

saeculum, n. 2, tid, tidsånd, "moderne"

2 **adhuc**, adv., hertil, endnu

spes, f. 5, håb, drøm

votum, n. 2, ønske

semel, adv., en gang for alle, på én gang

trans-igo -egi -actum -igere, 3, tilendebringer, gør en ende på

quo modo = eodem modo quo

ultra, adv., på den anden side, mere, videre

tamquam, konj. og adv., ligesom, så at sige

finio, 4, begrænser

a-gnatus, født senere, født efter oprettelse af testamente

neco, 1, dræber, ombringer

flagitium, n. 2, skændsel

valeo, 2, er stærk

alibi, adv., andetsteds (nemlig i Rom)

bonae leges; Tacitus tænker bl.a. på Augustus' lovgivning, der skulle styrke det romerske ægteskab og forhindre mord på børn, der blev født efter oprettelse af testamente.

Capitulum 20

1 **sordidus**, adj., snavset

artus, se note til cap.17,1

miror, 1 dep., undrer mig over, beundrer

ex-cresco -crevi -cretum -crescere, 3, vokser ud, vokser op

uber -eris, n. 3, yver, bryst

alo, 3, opfostrer, ernærer, giver næring

nutrix -icis, f. 3, en amme

de-lego, 1, overdrager, overlader

e-ductio -onis, f. 3, opdragelse

deliciae, f. pl. 1, fornøjelse, pynt, fortrinsstilling

di-nosco -novi -notum -noscere, 3, kender forskel på, skelner

humus, f. 2, jord

dego -- -- degere, 3, tilbringer, lever

donec, konj., indtil

se-paro, 1, adskiller, udskiller

ingenuus, adj., fribåren, født af frie forældre

virtus, se note til cap. 13,3

a-gnosco -gnovi -gnotum -gnoscerere, 3, vedkender mig, anerkender, afslører

2 **serus**, adj., sen

iuvenis -e, adj., ung

venus -eris, f. 3, kærlighed, kærlighedsliv

eo, adv., derfor

in-ex-haustus, adj., usvækket

pubertas -atis, f. 3, ungdomskraft

festino, 1, iler, skynder mig, har travlt med; *ne virgines festinantur*, "og man har ikke travlt med at få de unge piger gift."

I Rom kunne de unge piger blive gift allerede som 12-årige, og de blev det ofte som 14-årige, medens det ser ud til, at germanerne ventede med at bortgifte deres døtre, til de var omkring 20.

iuventa, f. 1, ungdom, ungdomstid

proceritas -atis, f. 3, slank vækst, rankhed, rank skikkelse

par paris, adj., lige, jævnbyrdig

validus, adj., kraftig, stærk

misceo miscui mixtum miscere, 2, blander, sammenblander, forener

robur -oris, f. 3, egestamme, styrke

re-fero -tuli -latum -ferre, 3, bærer tilbage, "arver"

3 **avunculus**, m. 2, onkel

honor -oris, m. 3, ære, anseelse

artus, adj., sammentrængt, tæt

nexus, m. 4, sammenknytning, bånd

obses obsidis, comm. 3, gidsel
ex-igo -egi -actum -igere, 3, kræver, insisterer
animus, m. 2, sind, hjerte
domus, f. 4, hus, husstand, familie, slægt
latus, adj., bred
heres -edis, comm. 3, arving
suc-cessor -oris, m. 3, efterfølger
possessio -onis, f. 3, besiddelse, ejendomsret
patruus, m. 2, farbroder
quanto ... tanto, jo ... desto
af-finis -e, adj., grænsende til, beslægtet (genem ægteskab)
gratiosus, adj., yndet, afholdt, god
orbitas -atis, f. 3, barnløshed
pretium, n. 2, pris, værdi, glæde ved (med genitiv)

Capitulum 21

- 1 **sus-cipio** -cepi -ceptum -cipere, 3, tager op, overtager, påtager mig
tam ... quam, såvel ... som
inimicitiae, f. pl. 1, fjendskab
sive ... sive, konj., hvadenten ... eller, enten ... eller
nesesse, indekl. adj. i neutrum, nødvendigt
im-placabilis -e, adj., uforsonlig
duro, 1, varer, forbliver
luo lui -- luere, 3, renser, soner
homi-cidium, n. 2, manddrab
armentum, se noter til cap. 15,2
satis-factio -onis, f. 3, tilfredsstillelse, erstatning
periculosus, adj., farlig
iuxta, præp. m. akk., tæt ved, i forbindelse med
- 2 **con-victus**, m. 4, selskab, gilde
hospitium, n. 2, gæstevenskab, besøg
ef-fusus, adj., løs, ødsel
in-dulgeo -dulsi -dulsum -dulgere, 2, viser mig føjelig over for, hengiver mig til
mortalis -e, adj. og subst, dødelig, menneske
arceo arcui -- arcere, 2, indeslutter, holder borte fra, udelukker
tectum, n. 2, tag, hus
nefas, n. nom. og akk., skændsel, noget forkert
fortuna, f. 1, tilfælde, skæbne, formue
ap-paro, 1, tilbereder
epulae, se note til cap. 14,2
de-ficio -feci -fectum -ficere, 3, ophører, svinder, slipper op

modo, adv., for nylig
hospes -itis, comm., fremmed, gæst, vært
monstrator -oris, m. 3, vejviser
comes, se note til cap. 12,2
ad-eo -i(v)i -itum -ire, 4, går hen til, besøger
inter-sum -fui -- -esse, er imellem, er forskellig; *interest*, upers., der er en forskel, det gør en forskel
humanitas -atis, f. 3, menneskelighed, venlighed
i-gnotus, adj., ukendt
quantum ad, "hvad angår"
ius iuris, n. 3, ret, retlighed
dis-cerno -crevi -cretum -cernere, 3, adskiller, gør forskel
posco poposci -- poscere, 3, kræver
con-cedo -cessi -cessum -cedere, 3, går med til, overlader, giver
mos, se note til cap. 13,1
facilitas -atis, f. 3, lethed, naturlighed
im-puto, 1, tillægger en noget, kræver tak for
ob-ligo, 1, binder til, forpligter
victus, m. 4, mad, levemåde, levevis
comis -e, adj., venlig, imødekommende

Capitulum 22

- 1 **plerum-que**, se note til cap. 13,3
lavo lavi lautum lavare, 1, vasker; medialt, vasker mig, bader
calidus, adj., varm; *calida (aqua)*, f. 1, varmt vand
occupo, 1, bemægtiger mig, besætter, optager
cibus, m. 2, mad, føde
se-paro, se note til cap. 20,1
sedes -is, f. 3, sæde, plads
neg-otium, n. 2, beskæftigelse, arbejde
con-vivium, se note til cap. 19,1
con-tinuo, 1, fuldender, fortsætter
poto, 1, drikker
probrum, n. 2, skændsel
creber -brae -bra, adj., tæt, hyppig
vinolentus, adj., beruset
rixa, f. 1, stridighed, klammeri, slagsmål
rarus, adj., enkelt, sjælden; *raro*, adv., sjældent
convicium, n. 2, skældsord
caedes -is, f. 3, drab, mord
vulnus, se note til cap. 14,3
trans-igo -egi -actum -igere, 3, tilendebringer, afgør

- 2 **re-concilio**, 1, forsoner
vices* vicis, f. 3, skifte, gengæld; *in vicem*, indbyrdes
af-finitas -atis, f. 3, nær forbindelse, familieband (gennem ægteskab)
as-scisco -scivi -scitum -sciscere, 3, optager, antager, vælger
con-sulto, se note til cap. 11,1
simplex -icis, adj., enkelt, fordomsfri
cogitatio, se note til cap. 18,3
pateo, se note til cap. 17,2
in-calesco -calui -- -calescere, 3, bliver varm, opflammes
- 3 **astutus**, adj., listig, snu
callidus, adj., klog, snedig
ad-huc, adv., tilmed
licentia, f. 1, frihed
de-tego, 3, tager dækket af, blotter
posterus*, adj., næste, efterfølgende
re-tracto, 1, behandler igen, genforhandler
salvus, adj., sund, uskadt, hensigtsmæssig
ratio -onis, f. 3, regnskab, tanke, fremgangsmåde
delibero, 1, afvejer, overvejer, rådslår
finigo finxi fictum fingere, 3, danner, forstiller mig, opdigter
ne-scio, 4, ved ikke, forstår ikke, kan ikke
con-stituo, se note til cap. 11,1

Capitulum 23

- 1 **potus**, m. 4, drik

- umor** -oris, m. 3, vædske
hordeum, n. 2, byg
frumentum, n. 2, korn, især om hvede
similitudo -dinis, f. 3, lighed
cor-rumpo -rupi -ruptum -rumpere, 3, ødelægger, fordærver, gærer
mercor, 1 dep., handler, køber
agrestis -e, adj., landlig, vildtvoksende
pomum, n. 2, frugt
recens -entis, adj., ny, frisk
fera, f. 1, vilddyr, vildt
lac lactis, n. 3, mælk
con-cresco -crevi -cretum -crescere, 3, vokser sammen, stivner; *lac concretum*, "tykmælk"
ap-paratus, se note til cap. 14,2
blandimentum, n. 2, behagelighed, lækkeri, krydderi
ex-pello -puli -pulsum -pellere, 3, driver ud, holder på afstand
fames -is, f. 3, sult
ad-versus, (her) præp. m. akk., mod
sitis -is, f. 3, tørst
temperantia, f. 1, mådehold
in-dulgeo -dulsi -dulsum -dulgere, 2, viser mig føjelig over for, giver efter
ebrietas -atis, f. 3, drukkenskab
sug-gero -gessi -gestum -gerere, 3, bringer, giver
con-cupisco -cupivi -cupitum -cupescere, 3, begærer, ønsker
haud, adv., ikke
vitium, se note til cap. 19,1

Kronologisk oversigt over dansk oldtid

Oversigten bygger på: Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie, Redaktion: Olaf Olsen. Bind 1: I begyndelsen, Fra de ældste tider til ca. år 200 f.Kr. af Jørgen Jensen. Bind 2: Danernes land, Fra ca. år. 200 f.Kr. - ca. 700 e.Kr. af Lotte Hedeager. Bind 3: Da Danmark blev Danmark, Fra ca. år 700 til ca. 1050 af Peter Sawyer, På dansk ved Marie Hvidt. Bind 1, 2 og 3: 1988.

Tiden før Kristus

- 11000 Jægerstenalder**
 - ældre stenalder (palæolithicum)
 - mellemste stenalder (mesolithicum)
- 4000 Bondestenalder** (neolithicum)
- 1800 Bronzealder**
 - ældre bronzealder

1000 - yngre bronzealder

500 Førromersk jernalder

- ældre førromersk jernalder

200 - yngre førromersk jernalder

Tiden efter Kristus

0 Romersk jernalder

- ældre romersk jernalder

180 - yngre romersk jernalder

400 Germansk jernalder

- ældre germansk jernalder

550 - yngre germansk jernalder

750 Vikingetid

1050 Middelalder

BJ / 14. marts 2004

* * * * *